

Baranta, Ekim 1822'de Sibirya'da yaşayan Kazak beylerinin toplantısında suç kabul edilerek töre dışı tutuldu. 1868 Ekiminde sahra vilâyetlerinin idaresi hakkında çıkarılan yönetmelikle de bundan böyle baranta olaylarının devlet mahkemelerine intikal etmesi karar altına alındı. 1920'de Sovyet hükûmeti bundan sonra barantanın yapılamayacağına ve yapanların suçlu sayılacağına dair bir kararname daha yayımladı. Ancak 1924 yılında Sovyet merkez icra komitesi aldığı ikinci bir kararla barantayı Rus kanunlarından ayrı tutarak yağma, çapul ve hırsızlıktan ayırdı. Böylece baranta, örf ve âdetlere göre, karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle yapılan namus ve şerefi korumaya yönelik hukukî bir davranış kabul edildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Radloff, *Versuch*, IV, 1482; K. K. Yudahin, *Kırgız Sözlüğü* (trc. Abdullah Taymas), Ankara 1945, I, 89; Abdülkadir İnan, "Kazak-Kırgızlarda Yeğenlik Hakkı ve Konuk Aşı Meseleleri", *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara 1968, s. 286-287; Räsänen, *Versuch*, s. 63; H. Gayretullah, *Altaylarda Kanlı Günler*, İstanbul 1973; K. Ataman Ayüp, "Baranta", *Kazak-Soviet Entsiklopediyası*, Alma-Ata 1973, II, 177; W. Barthold - Abdülkadir İnan, "Baranta", *İA*, II, 310-311; R. Rahmeti Arat, "Baranta", *Eİ²* (İng.), I, 1037-1038.

ABDÜLKADİR DONUK

BARBARO, Niccolo

İstanbul'un
fethine dair bir rûznâme yazar
İtalyan hekimi.

Niccolo Barbaro'nun hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Sadece XV. yüzyılın başlarında dünyaya geldiği ve 1451-1453 yıllarında İstanbul'da yaşadığı bilinmektedir. Bu yıllarda Venedik Cumhuriyeti'nin İstanbul'a sefer yapan gemilerindeki personelin hekimi olarak görevlidir. Bu şekilde 1452'den itibaren şehrin Türkler tarafından kuşatılmasına ve 29 Mayıs 1453'te kesin fethine şahit olmuştur. Yaşadığı olayları anlatan ve hayli ayrıntılı olan hâtrata, tarihte yeni bir çığır açan İstanbul fethinin en değerli kaynaklarından. Aynı zamanda İtalyanlar'ın ve bilhassa Venedikliler'in şehrin savunmasındaki katkıları hakkında da güvenilir bilgiler vermektedir. Rûznâme günü gününe tutulmuş hâtralar biçiminde 2 Mart 1451 - 29 Mayıs 1453 tarihleri arasında yazılmış olup Barbaro Venedik'e döndükten sonra yeniden kalem almıştır. Risâlede çarpışmalara katılan vatandaşlarından altmış sekiz

soylunun adlarını vererek bunlardan ölenleri, esir düşenleri ve kaçmayı başaranları da bildirir. Türkler şehri ele geçirmeye başladığında Barbaro, liman başkanı Alvise Diedo ve kalyonlar kumandanı Bartolo Furian ile birlikte Galata'daki Cenovalılar'a (Ceneviz) sığındıklarını belirtir. Kendisi, bütün denizcileri ganimetlerden pay almak için karaya çıkmış olan Türk donanmasının gafletinden faydalanarak kaçmayı başarmıştır. Barbaro'nun ölüm tarihi bilinmemektedir.

Yazma nüshası Venedik'te Biblioteca Marciana'da bulunan hâtrata ilk defa Viyana'da 1856'da Enrico Cornet tarafından *Giornale dell' Assedio di Costantinopoli, 1453, di Niccolo Barbaro, Patricio Venetiano, Corredato di Note e Documenti per Enrico Cornet* adıyla yayımlanmıştır. Bazı parçalarını J.-P. Migne (*Patrologiae.. Graeci*, Paris 1866, CLVIII, süt. 1067-1078) ve A. Ellisen (*Analekten der Mittel-und Neugriechischen Litteratur*, Leipzig 1855-1862, III, 89-106) neşretmişlerdir. İngilizce tercümesi J. R. Jones tarafından yapılmış (*Diary of the Siege of Constantinople*, New York 1969); Cornet'nin yayımladığı metinden Şemseddin T. Diler tarafından yapılan Türkçe tercümesi de basılmıştır (*Konstantiniye Muharası Ruznâmesi, 1453*, İstanbul 1953).

BİBLİYOGRAFYA :

A. Sagredo, *Studio storico sul Giornale dell' Assedio di Costantinopoli, 1453, di Niccolo Barbaro*, Venezia 1856; N. Iorga, "Une source negligée de la Prise de Constantinople", *Académie Roumaine-Bulletin de la Section Historique*, VIII, Bucarest 1927, s. 59-68; "Barbaro", *Dizionario Biografico degli Italiani*, VI, Roma 1964, s. 114-115.

FRANK F. FERWERDA

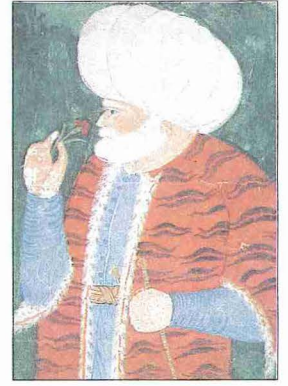
BARBAROS HAYREDDİN PAŞA

(ö. 953/1546)

Önlü Türk denizci
ve kaptan-ı deryâsı.

Vardar Yenicesi'nden gelip Midilli'nin fethinden sonra buraya yerleşen Yâkub adlı bir sipahinin oğludur. 1478 yılı civarında doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Hızır olduğu halde Barbaros ve Hayreddin lakaplarıyla tanınır. Batılılar havuç rengine çalan kırmızı sakalından dolayı ağabeyi Oruç'a verdikleri "Barbarossa" adını daha sonra Hızır için de kullandıklarından Barbaros diye tanınmış, Hayreddin lakabını ise kendisine Yavuz Sultan Selim takmıştır.

Dört kardeşin en küçüğü olan Hızır gençliğinde yaptırdığı bir gemiyle Midil-

Barbaros
Hayreddin
Paşa
(TSMK, Hazine,
Albüm,
nr. 2134/9)

li, Selânik ve Eğriboz arasında ticarete başladı. Rodos şövalyelerine esir düşen ağabeyi Oruç'un kurtarılmasından sonra ise iki kardeş Şehzade Korkut'un himayesine girdiler. Bu sıralarda İspanyollar'ın Batı Akdeniz'e hâkim olma gayretleriyle Endülüs'te yaptıkları zulümler yüzünden buradan ayrılmak zorunda kalan müslümanların göçleri bölgedeki eski dengeyi bozdu; bunun üzerine Oruç ve Hızır kardeşler Batı Akdeniz'e yönelerek 1504'ten sonra Kuzey Afrika sahillerinde görünmeye başladılar. İki gemilik küçük filoları için emin bir liman arayan iki kardeş, Tunus Hafsî Sultanı Ebû Abdullah Muhammed b. Hasan (1493-1526) ile anlaşarak Halkulvâdî'de (La Goletta) yerleştiler. Gemilerinin sayısı artınca da Cerbe adasına geçip orayı üs edindiler ve akınlarını İtalya kıyılarına kadar uzattılar. İspanyol işgalindeki Bicăye (Bougie) Limanı'nı alamayan Barbaros kardeşler 1513 yılında bir yarımada üzerinde bulunan Cicelli'yi (Djidjelli) ele geçirdiler. Kendi başlarına bir şehir yönetimi kurmuş bulunan Cicelli halkı Oruç'u sultan ilân etti. Böylece Barbaroslar'ın Kuzey Afrika'da kuracakları devletin temelleri atılmış oldu.

Bir ara sıra için Midilli'ye dönen Barbaros kardeşler, Yavuz Sultan Selim'in himayesine girmek amacıyla Muhiddin Reis'i seren yüklü bir barça ve değerli hediyelerle İstanbul'a gönderdiler (1515). Böylece Osmanlı desteğini de sağlayan Barbaroslar Bicăye'yi aldıkları gibi Katolik Ferdinand'ın ölümünden (1516) faydalanarak İspanyol işgalinden kurtulmak isteyen Cezayir şehrinin yardımına da koşular. Cezayir ve onun batısındaki Şerşel'in (Césarée) ele geçirilmesinden sonra Oruç Reis Şerşel ve Cezayir sultanı ilân edildi. Bunu 1517'de Tenes ve Tlemsen şehirlerinin zaptı takip etti. Ancak yerlilerle anlaşılan İspanyollar'ın 1518'de Tlemsen'i geri aldıkları savaşta Oruç Reis şehid oldu.